

Verslag deelnemersvergadering 28 juni 2016

Aanwezig: *Bestuursleden*

De heer D.J.H. de Bruijn

De heer G.J. Mulders

De heer J.G.E. Visser

De heer P.M Dekker

De heer E.R. Stolp

Overige

De heer S.G.B. Heemskerk (Bureau Pensioenzaken)

Mevrouw M. Timmers-Bossink (Bureau Pensioenzaken)

Mevrouw L. Katalanc-Bulut (Bureau Pensioenzaken)

M.k.a.: De heer J.H.E. Soepenbergh

En ca. 100 deelnemers en gepensioneerden

Agenda

1. Opening
2. Notulen van de deelnemersvergadering van 3 juni 2015
3. Governance
4. Herstelplan
5. Financiële gegevens 2015
6. Pensioenpremie, CDC en indexatie
7. Verantwoordingsorgaan
8. Actualiteit: toekomstvisie pensioenstelsel door Pensioenfederatie
9. Rondvraag en enquête
10. Sluiting

1. Opening

De heer De Bruijn opent de vergadering om 15.30 uur en heet de aanwezigen welkom. De agenda wordt doorgenomen en vastgesteld.

2. Notulen van de vergadering van 3 juni 2015

De notulen van deze vergadering worden zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Governance

De heer De Bruijn bespreekt de Governance aan de hand van een sheet waarop de organisatie van en het toezicht op het pensioenfonds wordt uiteengezet. Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van werkgever (de heren Mulders, Soepenbergh en De Bruijn), werknemers (de heren Dekker en Stolp) en gepensioneerden (de heer Visser). Binnen het bestuur zijn er een aantal commissies, zoals de beleggingsadviescommissie en de communicatiecommissie waar de bestuursleden in zitten. De ondersteuning en uitvoering van het pensioenfonds wordt gedaan door het pensioenbureau, onder leiding van Sander Heemskerk. Het pensioenbureau bestaat verder nog uit Dolinda Buijnsters, Marike Timmers en Leyla Katalanc. Voor de uitvoering zijn ook een aantal externe partijen gecontracteerd, zoals o.a. AonHewitt voor de administratie en TowersWatson voor actuariële advies. Voor vermogensbeheer zijn BlackRock en NN Investment Partners (voorheen was dit ING Investment Management) gecontracteerd. Daarnaast heeft het pensioenfonds te maken met toezichhoudende instanties die kijken of er wordt voldaan aan wet- en regelgeving, zoals de Visitatiecommissie, het Verantwoordingsorgaan en DNB. De leden van de Visitatiecommissie toetsen de besluitvormingsprocessen en checks en balances binnen het fonds. Tevens toetsen zij de wijze waarop het fonds met risico's omgaat. De taak van het Verantwoordingsorgaan is een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur gevoerde beleid en beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst.

De heer De Bruijn bespreekt de wijzigingen in Wet en Regelgeving:
Communicatie: De Wet Pensioencommunicatie is in mei 2015 effectief geworden en heeft als doel om pensioenregelingen makkelijker te vergelijken, inzicht te geven in de pensioensituatie en eventueel aan te zetten tot actie van deelnemers. De website van het pensioenfonds is aangepast met een Pensioen 1-2-3. Algemene informatie over de pensioenregeling is te vinden in drie lagen van communicatie:

Laag 1: visuele communicatie ('plaatjes' en een beperkte tekst);

Laag 2: uitleg met meer tekst en achtergrond;

Laag 3: juridische en beleidsmatige documenten (meestal moeilijk leesbaar voor deelnemers).

Het Pensioen 1-2-3 is te vinden via de website van het pensioenfonds:

www.thales-nl-pensioenfonds.nl

De heer De Bruijn geeft aan dat digitaal meer pensioeninformatie te vinden is, zoals persoonlijke informatie via de Pensioenplanner en MijnPensioenOverzicht.nl. Jaarlijks wordt ook het Uniform Pensioenoverzicht verstrekt.

Ontwikkelingen binnen het bestuur: De heer De Bruijn geeft nogmaals aan dat het bestuur van het pensioenfonds bestaat uit 6 leden: 2 leden namens de actieven/werknemers, 1 lid namens de pensioengerechtigden en 3 leden namens de werkgever. De heer De Visser heeft aangegeven, wegens gezondheidsredenen, per 1 januari 2017 te willen stoppen als bestuurslid namens gepensioneerden. Dat betekent dat er een vacature ontstaat voor de resterende zittingstermijn (tot juni 2018).

4. Herstelplan

De dekkingsgraad wordt berekend door het vermogen van het fonds te delen door de verplichtingen. De minimaal vereiste dekkingsgraad van 104.2% is gehaald, dit is voldoende voor het kortetermijn herstelplan. Indien de dekkingsgraad lager is dan deze minimale dekkingsgraad dan spreekt men van een dekkingstekort. Voor het langetermijn herstelplan dient een dekkingsgraad van bijna 120% te worden behaald. Indien dit niet het geval is, dan spreekt men van een reservetekort.

Per 31 december 2015 is een dekkingsgraad behaald van 107,7%. Daarom is er sprake van een reservetekort. Omdat er sprake is van een reservetekort, heeft het pensioenfonds in 2015 een herstelplan ingediend bij de toezichthouder De Nederlandsche Bank. Dit plan is op basis van het Nieuw Financieel Toetsingskader opgesteld. De heer De Bruijn geeft aan dat uit het herstelplan blijkt dat het fonds, bij bepaalde aannames, voldoende herstelkracht heeft en binnen een periode van 10 jaar uit herstel is. Ook het vereist eigen vermogen is dan weer op peil (stand evaluatie april 2016).

De heer De Bruijn bespreekt de ontwikkeling van het pensioenfonds sinds 2007. Destijds was de dekkingsgraad 130,8%. In de volgende jaren hebben o.a. de dalende marktrente en de hogere levensverwachting een forse impact gehad op de toename van de verplichtingen. Hoewel ook het vermogen in deze jaren is toegenomen (van 686mln. naar 1.227mln.) is de toename van verplichtingen ook hard gegaan (van 524mln. naar 1.139mln.) wat heeft geresulteerd in een afname van de dekkingsgraad (van 130,8% eind 2007 naar 107,7% eind 2015).

5. Financiële gegevens

De volledige jaarrekening hebben de aanwezigen ontvangen. Sheet 13 van de presentatie toont de stand per 31-12-2015 en de veranderingen ten opzichte van 2014. Het aantal gepensioneerden en ex-deelnemers is toegenomen, terwijl het aantal actieven is gedaald. Het totaal aantal komt per eind december 2015 op 4.680 deelnemers. De dekkingsgraad is met 2,8% afgenomen tot 107,7%. Het behaalde rendement over 2015 was 2,5%, inclusief Swap overlay en valuta afdekking. De lange rente is over 2015 met 0.17%-punt gedaald tot 1,64%.

Sheet 14 toont de beleggingen per 31-12-2015. Het grootste deel van de beleggingen zit in vastrentend (572mln.) en aandelen (396mln.). Deze verhouding mag niet zo maar aangepast worden, want in tijd van herstel mag het pensioenfonds het risicoprofiel niet wijzigen. Verder zit er nog een deel in vastgoed (94mln.) en cash (41mln.). De marktwaarde van de Swap overlay

was per 31-12-2015 124mln. Met deze Swap probeert het pensioenfonds de rentebewegingen van de verplichtingen af te dekken. Gekozen is voor een afdekking van 70%. Regelmatig vindt er discussie plaats in het bestuur over de mate van afdekking.

Sheet 15 toont de opbouw van het rendement over 2015. Het rendement op aandelen was met 10,28% beter dan de benchmark (8,21%). Ook Obligaties deden het met 0,55% beter dan de benchmark (0,0%). Onroerend goed fondsen (11,96%) hebben het minder goed gedaan dan de benchmark (13,31%) gedaan. Het gewogen gemiddelde van het rendement komt door actief beheer op 5,31%. Met de bijdrage van de Swap overlay (-1,59%) en de valuta afdekking (-1,26%) komt het totale rendement over 2015 uit op 2,46%.

Sheet 16 toont de ontwikkeling van het rendement over de afgelopen 9 jaar. Het totale beleggingsrendement, exclusief het effect van Swap overlay en valuta afdekking komt van 2007 tot en met 2015 uit op een gemiddeld rendement per jaar van 4,52% ten opzichte van een benchmark rendement van 4,02% gemiddeld per jaar. Het gemiddelde rendement per jaar, inclusief het effect van valuta afdekking en Swap overlay, komt uit op 7,16%. De heer De Bruijn geeft aan dat het startpunt van de beleggingsstrategie de ALM studie is.

In 2015 zijn een aantal acties geweest. Het bestuur heeft na advies vanuit de beleggingsadviescommissie afspraken gemaakt met Blackrock over uitbreiding van de dienstverlening. De uitbreiding zal bestaan uit strategische advisering door Blackrock Solutions over de totale beleggingen en mede in relatie tot de totale verplichtingen van het fonds. Bij het strategisch advies wordt ook naar de verplichtingen en dekkingsgraad risico gekeken, dus niet alleen "asset-only". Deze dienstverlening is ingegaan per 1 januari 2016. De externe adviseur van de beleggingsadviescommissie de heer Ballendux heeft in 2015 aangegeven te willen stoppen. In 2015 is gezocht naar een opvolger. Per 1 januari 2016 is de heer Wouters de externe adviseur van de beleggingsadviescommissie.

De heer De Bruijn bespreekt de uitvoeringskosten over 2015. Deze bestaan uit vermogensbeheerkosten en pensioenbeheerkosten. De vermogensbeheerkosten (o.a. de kosten om onze vermogensbeheerders actief beheer te laten doen) komen uit op 54 basispunten (0.54%) van het gemiddelde belegde vermogen. De pensioenbeheerkosten komen uit op €389,- per actieve deelnemer en pensioengerechtigde. Hoewel de benchmarks voor 2015 nog niet bekend zijn, blijkt uit voorgaande jaren dat het kostenniveau redelijk in lijn is met vergelijkbare fondsen.

6. 2016: Pensioenpremie, CDC en indexatie

Met een vermogen van 1.311mln. en verplichtingen van 1.244mln. komt de actuele dekkingsgraad per 31-05-2016 uit op 105,4% en de beleidsdekkingsgraad komt uit op 106,6%.

Risicohouding: De heer De Bruijn geeft aan dat de risicohouding kan worden omschreven als de mate waarin het fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen

om de doelstellingen van het fonds te realiseren en kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De Risicohouding van het fonds is vastgesteld na overleg met Centrale Ondernemingsraad, de werkgever, het verantwoordingsorgaan en de VVSPTN. De belangrijkste kenmerken van de Risicohouding zijn:

- Streven naar een zo stabiel mogelijk premieniveau
- Om voorwaardelijke toeslagen te kunnen financieren, is er bereidheid risico te lopen
- Beoogd niveau voor toeslagverlening op lange termijn is 100% prijsinflatie
- Realistischer is lager niveau (80% prijsinflatie).

Haalbaarheidstoets: In 2015 is een haalbaarheidstoets uitgevoerd. Het doel van deze toets is om inzicht te geven in:

- De gevolgen van de financiële opzet van het fonds
- De verwachtingen en risico's, met name t.a.v. koopkrachtbeleid
- De consistentie en evenwichtigheid van het beleid
- De haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid
- De herstelkracht van het fonds

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt is het pensioenresultaat. Dat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Let wel: de toets heeft een venster van 60 jaar!

Pensioenpremie: De heer De Bruijn bespreekt de ontwikkeling van de pensioenpremie vanaf 2012. Per 1 januari 2015 is de opbouw van het minimumgarantiepensioen gestopt. Door het vervallen van de verdere opbouw is de premie in 2015 met terugwerkende kracht vastgesteld op 28,5%. Het teveel betaalde werkgeversdeel is gerestitueerd aan de werkgever.

Er is een wijziging van de premiesystematiek, de berekening van de kostendekkende premie is gebaseerd op verwacht rendement in plaats van (5 jaars gemiddelde) DNB rente termijnstructuur. Het verwacht rendement van de beleggingsmix is 4,5%, de inflatie verwachting van 2% wordt hier van afgehaald. Zo resteert een rentevoet van 2,5%. Deze berekeningssystematiek resulteert in een kostendekkende premie voor de komende 5 jaar van 26,3%, terwijl de werkelijke premie voor de komende 5 jaar uitkomt op 28,5%. De rendementsparementen staan voor 5 jaar vast, onafhankelijk van de rentestand.

Overstap op Collective Defined Contribution regeling: De heer De Bruijn geeft aan dat de overstap van een DB- naar een CDC-regeling, de bestaande praktijk verduidelijkt. De werkgever en werknemers betalen samen een premie en alle mee- en tegenvallers zijn voor de (gewezen) deelnemers van het fonds.

Door deze classificatie, staan er geen pensioenverplichtingen op de balans van Thales, omdat de werkgever geen verplichting heeft tot het betalen van aanvullende bijdragen, doch slechts een verplichting tot het betalen van de doorsneepremie. Er worden wel maatregelen getroffen om een verlaging van de pensioenopbouw te voorkomen. De heer De Bruijn geeft aan dat de pensioenpremie voor de komende vijf jaar is vastgesteld op 28,5%, terwijl de kostendekkende premie uitkomt op 26,3%. Het overschot (2,2%) gaat naar het premie-depot. Deze staat ter beschikking van het fonds en wordt aangewend

als de feitelijke premie niet voldoende is. Als de feitelijke premie plus het overschot dat in het depot zit onvoldoende is, dan wordt het opbouwpercentage verlaagd.

Indexatie: In december 2015 heeft het bestuur besloten geen indexatie te verlenen per 1 januari 2016. Op basis van de ABTN en wetgeving (FTK 2015) kan er indexatie verleend worden bij een beleidsdekkingsgraad > 110%. De beleidsdekkingsgraad (DG) per eind oktober was op dat moment bekend en bedroeg 109,2%.

Volledige indexatie (prijsindex, CPI afgeleid) zou per 1 januari 2016 0,81% bedragen. Hiermee komt de cumulatief gemiste indexatie sinds 2004 voor actieven op 15,57% en voor gepensioneerden in de middelloonregeling op 12,41%. De heer De Bruijn geeft aan dat de gemiste indexatie exclusief de 3.5% verlaging is, deze komt er nog bij.

7. Verantwoordingsorgaan

De heer Van Deemter geeft een presentatie namens het verantwoordingsorgaan (VO). Het VO is in 2016 uitgebreid van 3 naar 6 leden. Namens de gepensioneerden nemen zitting: Otto van der Zeeuw en Jan van Rijn. Namens de actieven zijn dat Jos van Deemter en Ton Hamelink. Namens de onderneming zitten Arnoud Vernimmen en David Hoogenraad in het VO. Volgens de Pensioenwet dient het Verantwoordingsorgaan verantwoording af te nemen van het bestuur van het pensioenfonds en een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur van de Stichting Pensioenfonds Thales Nederland (SPTN), het door het Bestuur gevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar een oordeel te geven over de beleidskeuzes van het Bestuur die op de toekomst betrekking hebben. Daarnaast heeft het VO adviesrecht over een aantal onderwerpen.

In hoofdlijnen heeft het VO als volgt geoordeeld:

- Het bestuur van SPTN is "in control"
- Evenwichtige belangenafweging van verschillende belanghebbenden
- Voldoende communicatie met deelnemers en VO
- Beleggingsresultaat beter dan benchmark
- Geen klachten in 2015

Het VO heeft de volgende aanbevelingen voor het bestuur:

- Realisatie beleggingsjaarplan
- Argumentatie evenwichtigheid van besluiten schriftelijk vastleggen
- Evaluatie proces risicohouding SPTN
- Korte termijn meetbare, beïnvloedbare doelstellingen definiëren en evalueren
- Vergelijk met andere pensioenfonds en faciliteren op de website
- VO bij dringende onderwerpen tijdig informeren en gebruiken als countervailing power.

De heer Van Deemter sluit af met de mededeling dat het VO alle deelnemers naar het bestuur vertegenwoordigt, bijdraagt aan een dialoog over het functioneren van het fonds met speciale aandacht voor evenwichtigheid en risicobeheersing en een waardevolle gesprekspartner is voor het bestuur.

8. Actualiteit – toekomstvisie pensioenstelsel door Pensioenfederatie

De heer De Bruijn geeft het woord aan de heer Wijffels van de Pensioenfederatie. Hij bespreekt de problematiek van het huidige pensioenstelsel en waar veel pensioenfondsen met een uitkeringsovereenkomst op vast lopen. In zijn presentatie geeft hij aan hoe de Pensioenfederatie zoekt naar een oplossing voor deze fondsen in de vorm van een nieuw type pensioenregeling. Twee opties worden daarbij verder onderzocht in 4 onderzoeksgroepen: communicatie, juridisch-fiscaal, financieel en uitvoering. Met als extra optie, dat de nieuwe regeling naast de bestaande regelingen komt, zodat pensioenfondsen die in de uitkeringsovereenkomst willen blijven, die mogelijkheid ook moeten hebben.

9. Rondvraag en enquête

De heer De Bruijn geeft de deelnemers gelegenheid om vragen te stellen. De heer Aanstoot heeft een vraag voor de heer Wijffels. Hij geeft aan dat het lijkt alsof er een keuze is, maar gedurende de presentatie toch het gevoel kreeg dat er maar 1 optie is. De heer Wijffels geeft aan dat er nu wel een tweetal opties zijn, die worden onderzocht, maar het streven is om tot 1 nieuwe optie te komen.

De heer Aanstoot heeft ook een vraag aan het bestuur. Op slide 15 van de presentatie wordt het rendement weergegeven, met daarin de contributie van de IRS en de valuta afdekking. Hij vindt deze contributie erg hoog en vraagt hoe dit kan. De heer Heemskerk licht toe dat contributie in dit geval betekent de bijdrage aan het rendement. De contributie van de valuta afdekking kan in feite gezien worden als een beleggingsresultaat, en wordt bepaald door de koersen van vreemde valuta. Deze hangt met name samen met de dollar. De IRS contributie betreft het effect van de swapportefeuille op het totale rendement. De heer Aanstoot geeft aan dat deze weergave van het rendement niet eerder is getoond in het jaarverslag. De heer Heemskerk geeft aan dat het totale rendement inclusief deze bijdragen wel altijd is gerapporteerd, maar in 2015 is deze weergave voor het eerst opgenomen inclusief deze beide bijdragen.

Een deelnemer stelt een vraag over de pensioenplanner, hij wil graag weten wanneer deze beschikbaar komt. De heer De Bruijn geeft aan dat de verwachting is dat deze per augustus beschikbaar komt. Hij vindt het erg vervelend dat de pensioenplanner al zo lang niet beschikbaar is. Besloten is om niet met de vorige uitvoerder verder te gaan, maar de nieuwe planner door AonHewitt te laten bouwen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de oplevering iets later dan gepland zal zijn.

Een gepensioneerde aanwezige geeft aan dat hij heeft begrepen dat bij een CDC-regeling voor de premiebepaling uitgegaan wordt van een effectief rendement, gecorrigeerd met de inflatie. Als de 2.46% rendement wordt gecorrigeerd met de inflatie blijft er nog 0,5% rendement over. Hij vraagt waarom ervan wordt uitgegaan dat de komende 5 jaar het rendement 2,5% is en of het nu al nodig is om de buffer aan te spreken. De heer Stolp geeft aan dat de premie gaat over de toekomstige opbouw. Bij de berekening van de premie wordt uitgegaan van een gemiddeld verwacht rendement van de beleggingsmix over de toekomstige 30 jaar, waarin de huidige deelnemers nog zullen opbouwen. Dit staat los van de realisatie van het afgelopen jaar. De premie wordt niet ieder jaar herzien op basis van beleggingsresultaten.

Een andere deelnemer stelt vraag hoe het staat met de overgangsregeling minimum garantiepensioen. In het eerste kwartaal zou hierover meer duidelijkheid komen. De heer Heemskerk bevestigt dat het pensioenfonds dit heeft gecommuniceerd. Om fiscale redenen is het niet meer mogelijk om die regeling binnen het fonds uit te voeren, daarom is de regeling ook gestopt. De situatie is nu dat de werkgever aan het onderzoeken is, voor de mensen die het betreft, naar mogelijke manieren om een compensatie aan te bieden. De verwachting was dat eind eerste kwartaal meer duidelijk zou zijn, maar dat proces is vertraagd. De uitwerking van de compensatieregeling zal later volgen.

De heer Aanstoot heeft nog een vraag aan de heer Wijffels. Hij geeft aan dat communicatie en acceptatie erg belangrijk is. Hij vraagt hoe de begrijpelijkheid en acceptatie met betrekking tot het toekomstige stelsel getoetst gaat worden. De heer Wijffels ziet hierin een grote uitdaging. Duidelijk moet worden dat er voor elke deelnemer een pot met geld staat. Dat is een groot voordeel met het huidige stelsel, waarbij veel mensen nog denken dat het een omslagstelsel is. Mensen moeten het vertrouwen krijgen dat hetgeen wordt gespaard, ook voor hun zelf is. Nadeel van het systeem is dat op enig moment een potje gespaard is van stel 22.000 euro, maar na een slecht beleggingsjaar datzelfde potje nog maar 16.000 euro kan bedragen. Dergelijke fluctuaties zijn realistisch en zouden kunnen betekenen dat mensen dan de 'eigen' potjes opeisen en het zelf willen gaan beleggen. Hij vat samen dat elk ander nieuw systeem een aantal zaken oplost, maar waarschijnlijk ook wel nieuwe problemen creëert. Komende maanden zullen de verschillende opties met deelnemerspanels onderzocht moeten worden. De heer Aanstoot merkt op dat pensioenfondsen in de financiële wereld opereren en daarvan ook afhankelijk zijn. Dit moet duidelijk worden gecommuniceerd met de deelnemers, om zo begrip te krijgen voor de financiële gevolgen.

Er zijn verder geen vragen meer.

10. Sluiting

De heer De Bruijn bedankt de aanwezigen en vraagt hen om de uitgereikte enquête in te vullen. De vergadering wordt om 17.35 uur gesloten.